

Vårgårda kommun

Strategi	Policy
Program	Riktlinjer
Plan	Regler

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Beslutat av: Myndighetsnämnd Lärande och Omsorg
Datum för beslut: 2019-03-12
För revidering ansvarar: Myndighetsnämnd Lärande och Omsorg
Ansvarig verksamhet: Utredningsenheten
Ansvarig tjänsteman: Enhetschef Utredningsenheten
Dokumentet gäller för: Utredningsenheten
Dokumentet gäller till och med: Revidering vid behov

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
1.1	Syfte.....	5
1.2	Riktlinjen som styrdokument.....	5
1.3	Läsanvisning.....	5
1.4	Delegationsordning.....	5
1.5	Val av inköpsställe.....	6
1.6	Riktlinjens nivåer för skälig levnadsnivå.....	6
2	Centrala begrepp vid handläggningen	6
2.1	Skälig levnadsnivå.....	6
2.2	Rätten till bistånd	6
2.3	Individuell behovsprövning	6
2.4	Motivering av beslut.....	7
2.5	Beslut.....	7
2.5.1	Beslut som löper över flera månader	7
2.6	Barnrättsperspektivet i utredningar som rör ekonomiskt bistånd	7
2.7	Långvarigt och kortvarigt biståndsbehov	8
3	Biståndsprövningen/arbetslinjen.....	9
3.1	Särskild beräkningsregel	9
3.2	Ekonomiskt bistånd enligt SoL 4:2	9
4	Olika grupper av sökande.....	9
4.1.1	Bostadslösa	9
4.1.2	Arbetssökande.....	10
4.1.3	Personer med eget företag/näringsverksamhet	10
4.1.4	Personer som har fria yrken	10
4.1.5	Studerande på högskola.....	10
4.1.6	Våldsutsatta personer.....	11
4.1.7	Personer över 65 år	11
4.1.8	Värnpliktiga	11
4.1.9	Vistelse på kriminalvårdsanstalt	11
4.1.10	Personer som vistas på hem för vård och boende.....	11
4.1.11	"Glappet".....	12
4.1.12	EU-medborgare	12
4.1.13	Asylsökande	12
4.1.14	Personer med psykisk ohälsa	12
4.1.15	Personer som vårdas inom rättspsykiatrisk vård.....	12
4.1.16	Personer med missbruksproblem.....	13
4.1.17	Föräldralediga.....	13
4.1.18	Sjukskrivna	13
5	Riksnormen.....	14
5.1.1	Livsmedel.....	14
5.1.2	Kläder och skor.....	14
5.1.3	Fritid och lek	14
5.1.4	Hygien.....	14
5.1.5	Barn- och ungdomsförsäkring	14
5.1.6	Dagstidning, telefon.....	14
5.2	Procentuell fördelning av riksnormens poster för olika åldrar	14

5.3	Procentuell fördelning av gemensamma hushållskostnader inom normen.....	15
6	Inkomster.....	15
6.1	Inkomster som vanligtvis inte reducerar ekonomiskt bistånd.....	15
7	Lätt realiserbara tillgångar	16
7.1	Kontanter, bankkonton, aktier, obligationer och liknande	16
7.2	Bil innehav	16
7.3	Barns tillgångar och inkomster	16
8	Andra realiserbara tillgångar.....	17
9	Skäl för att beräkna normen till en lägre nivå - nödprovning.....	17
9.1	Personer som vid tillfällig vistelse i kommunen drabbats av nödsituation	17
9.2	Tappat plånbok.....	18
9.3	Saknar tak över huvudet.....	18
10	Skäl för att beräkna normen till en högre nivå	18
10.1	Medicinska skäl för höjning av livsmedelsnormen.	19
10.2	Umgängeskostnader	19
10.3	Funktionshinder och social isolering	19
10.4	Brottsutsatta	20
10.5	Tillfälligt eller visst behov av att köpa kläder och skor	20
10.6	Barns behov av fritidsaktiviteter	20
11	Övrigt försörjningsstöd	20
11.1	Boendekostnader	21
11.1.1	Hyreslägenhet	21
11.1.2	Bostadsrätt	21
11.1.3	Villa	21
11.1.4	Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren.....	21
11.1.5	Beräkning av hur stor del av bostaden den enskilde disponerar	22
11.1.6	Inneboende.....	22
11.1.7	Andrahandsboende	22
11.1.8	Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna	22
11.1.9	Ungdom/vuxet barn som tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna.....	22
11.1.10	Andra boendeformer.....	22
11.2	Hemförsäkring	23
11.3	Hushållsel	23
11.4	Arbetsresor	23
11.5	Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.....	23
11.6	Läkarvård.....	23
11.7	Glasögon/kontaktlinser	24
12	Bistånd till livsföring i övrigt.....	24
12.1	Kostnader för bostadsförmedling	24
12.2	Flyttkostnader	25
12.2.1	Flyttfirma.....	25
12.2.2	Flyttstädning	25

12.2.3	Sanering av bostad.....	25
12.2.4	Magasineringskostnader	25
12.3	Hemutrustning	25
12.3.1	Spädbarnsutrustning	26
12.3.2	Dator	26
12.3.3	Bredband/internetuppkoppling	27
12.4	Reparationskostnader	27
12.5	Bistånd som innebär investering	27
12.6	Begravning	27
12.7	Tandvård.....	28
12.8	Skulder.....	29
12.8.1	Hyresskulder.....	29
12.8.2	El skulder	29
12.8.3	Barnomsorgsskulder.....	30
12.9	Bistånd till avgifter	30
12.9.1	Barnomsorgsavgifter	30
12.9.2	Avgift för ansökan om skilsmässa	30
12.9.3	Vård- och omsorgsavgift.....	30
12.9.4	Avgift för pass/ID-kort	30
12.9.5	Avgift för att söka uppehållstillstånd	30
12.9.6	Avgift för att söka svenskt medborgarskap	30
12.9.7	Sjukhusvård	31
12.9.8	Telefon.....	31
12.9.9	Samtalsterapi.....	31
12.9.10	Alternativa medicinska behandlingar.....	31
12.9.11	Advokatkostnader vid familjerättsliga tvister om vårdnad	31
12.9.12	Barn som lever i familjer med långvarigt behov av försörjningsstöd	32
12.9.13	Husdjur	32
12.9.14	Studentfirande	32
12.9.15	Träningskort.....	32
12.9.16	Rekreationsresor	32
12.9.17	Färdtjänstresor	32
12.9.18	Sjukresor.....	33
12.9.19	Medlemskap i hyresgästföreningen.....	33
12.9.20	Tekniska hjälpmedel.....	33

13 Återkrav 33

13.1	Förskott på förmån eller ersättning - återkrav enligt 9 kap. 2 §, första stycket, SoL	34
13.2	Återkrav enligt 9 kap. 2 §, andra stycket, SoL.....	34
13.3	Bistånd som betalats ut på felaktiga grunder	34
13.4	Om den enskilde inte återbetalar	34
13.5	Eftergift av återkrav	35
13.6	Bidragsbrottsanmälan.....	35

14 Referenser 35

14.1	Handböcker:	36
------	-------------------	----

1 Inledning

Vid en genomgång av 245 kommuners riktlinjer för försörjningsstöd, som socialstyrelsen gjorde 2011, visade det sig att de skiljde sig åt ganska mycket. Exempelvis varierade omfånget på mellan 20 till 85 sidor. En del riktlinjer var väldigt detaljerade, medan andra mer övergripande. Det finns för och nackdelar med båda typerna. Ett detaljstyrande dokument lämnar lite utrymme för individuella bedömningar, medan ett alltför översiktligt dokument riskerar lämna för stort utrymme åt godtycke. Socialstyrelsen noterade också att tonvikten i kommunernas riktlinjer i huvudsak kunde delas upp i två kategorier. Dels de som betonade kraven på den enskilde, dels de som betonade kraven på att handläggningen tillvaratar den enskildes intressen.

Ekonomiskt bistånd är inte på något sätt kravlöst, men samtidigt ställer lagstiftaren och det sociala arbetets etik krav på att handläggningen vilar på en respektfullt bemötande och individuell bedömning av enskildas behov.

1.1 Syfte

Att biståndssökande ska behandlas lika utifrån individuella behov och lokala förutsättningar.

Att vara ett stöd för handläggare att bedöma begreppet skälig levnadsnivå i Vårgårda kommun.

Att handläggningen av ekonomiskt bistånd ska vara rättssäker och följa rådande rättspraxis

1.2 Riktlinjen som styrdokument

Riktlinjer ger ett konkret stöd för ett visst handlande. De kan ange vilken typ av åtgärder och tillvägagångssätt förvaltningen bör välja, och att sätta gränser i olika omfattning. Riktlinjer lämnar visst utrymme för handläggare eller verksamhet att utforma detaljer. Riktlinjer ska skapa en gemensam norm för ett önskat beteende/förfarande, att jämföra med regler som drar en absolut gräns för våra handlingar

1.3 Läsanvisning

Riktlinjen är uppdelad i olika kapitel. Under vissa rubriker finns rubriken ”**mer att läsa**”. Där hänvisas bland annat till sidor i socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd, men också relevanta rättsfall som belyser området. Rättsfallen som hänvisas till finns i kommunens rättsdatabas Infosoc.

1.4 Delegationsordning

Tjänstemän fattar myndighetens beslut enligt delegation från myndighetsnämnden Lärande och Omsorg. Vilka beslut som delegerats till vilka tjänstemän anges i aktuell delegationsordning. Tjänstemän på olika nivåer har olika beslutanderätt. Det är viktigt att, innan beslut fattas, kontrollera att man har rätt att fatta beslutet.

Mer att läsa

Myndighetsnämnden Lärande och Omsorgs delegationsordning

1.5 Val av inköpsställe

Kommunen ställer som regel inte några krav på särskilda inköpsställen för till exempel hemtrustning eller elektronik. Beräkningen av beloppen som beviljas baseras dock på vad en låginkomsttagare i kommunen kan ha råd med. Det innebär att begagnatmarknaden ofta är utgångspunkten för beräkningen.

Det kan finnas undantag då kommunen ställer krav på inköpsställe, men då ska det finnas särskilda skäl som ska motiveras.

1.6 Riktlinjens nivåer för skälig levnadsnivå

I riktlinjen anges på vissa ställen procentsatser kopplat till basbeloppet i syfte att konkretisera begreppet skälig levnadsnivå. Det är viktigt att inte det tolkas som absoluta gränser, eftersom besluten ska grunda sig på individuella bedömningar. Det ska heller inte tolkas som att skälig levnadsnivå inte kan uppnås om inte riktlinjens rekommendation beviljas. Ibland kan det finnas skäl att bevilja bistånd till exempelvis en rekreationsresa till en lägre nivå än vad riktlinjen anger, om de enskilda uppnår skälig levnadsnivå genom det. Nivåerna som anges i riktlinjen ska fungera som ett stöd i handläggningen och vara den nivå som man i allmänhet ska lägga sig på. Avsteg från riktlinjens nivå ska motiveras. Observera att delegationsordningen kan ange annan beslutsfattare.

2 Centrala begrepp vid handläggningen

2.1 Skälig levnadsnivå

Begreppet skälig levnadsnivå är centralt i all biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen och således även vid biståndsprövning om rätten till ekonomisk hjälp. I lagstiftningen och förarbetena har begreppet inte preciserats och fastställts närmare. I förarbetena talar man om att bedömningen av skälig levnadsnivå behöver vara följsam mot den allmänna standardutvecklingen i samhället. Därför kan inte skälig levnadsnivå en gång för alla fastställas. Nivån för utgifter bör anpassas efter vad en låginkomsttagare på orten har råd med.

Mer att läsa

Sid 21 i handboken

2.2 Rätten till bistånd

Den enskilde har ett förstahandsansvar och förväntas utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds. Rätten till bistånd inträder när den enskilde inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt.

2.3 Individuell behovsprövning

I riktlinjen hänvisas på flera ställen till individuell behovsprövning, vilken är grundläggande i handläggningen. En ansökan om exakt samma sak kan alltså, efter den individuella behovsprövningen, beviljas i ena fallet och avslås i

andra. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation.

Mer att läsa

Sid 22 i handboken

2.4 Motivering av beslut

Förvaltningslagen ställer krav på att en myndighets beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klaggörande motivering. Motiveringen kan vara kort men får inte vara innehållslös. Det är viktigt att den enskilde förstår orsaken till beslutet.

Mer att läsa

Sid 129 i handboken

2.5 Beslut

Ett beslut ska innehålla uppgifter om:

- Vad ansökan avser
- Vad som beviljas respektive avslås och enligt vilken bestämmelse
- Skälen till ett beslut

Beslut kan även fattas med förbehåll, vilket ska anges i beslutet

Mer att läsa

Sid 130 i handboken

2.5.1 Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som löper över mer än en månad. Det kan till exempel handla om omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till bistånd fattas dock månad för månad, vilket innebär att beslut som sträcker sig över flera månader måste innehålla en omprövningsklausul.

Omprövningsklausulen ska formuleras enligt: *vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas.*

Mer att läsa

Sid 130 i handboken

2.6 Barnrättsperspektivet i utredningar som rör ekonomiskt bistånd

Det är viktigt att inse att även ansökningar/bedömningar som primärt inte handlar om barns behov kan påverka barnets situation.

Inför varje beslut gällande ekonomiskt bistånd ska följande fråga ställas:

Påverkar detta beslut barn/ungdomars situation?

Om svaret är ja, ska barnrättsperspektivet beaktas. Barnrättsperspektivet definieras av FNs barnkonventions 54 artiklar.

Enligt FNs barnkonvention är alla under 18 år barn.

Barnets situation ska specifikt synliggöras i utredningen och motiveringen till beslutet. Det räcker inte att skriva att barnperspektivet har beaktats i allmänna ordalag, utan just det eller de aktuella barnens situation ska synliggöras och beaktas. Ibland krävs att man gör en utökad barnrättsanalys inför vissa beslut. Exempelvis vid hot om vräkning, avstängd el eller liknande.

Barn ska inte behöva tolka för föräldrar. Undantag kan vara mycket akuta situationer, och det inte är uppenbart olämpligt att barn tolkar.

Mer att läsa

Sid 23 i handboken

1 kap 2 § SoL

FNs barnkonvention

Kammarrätten i Jönköping mål nr 1999-4370

Socialstyrelsens rapport ”beaktande av barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd artikel nr 2015-46

Checklista vid barnrättsanalys

2.7 Långvarigt och kortvarigt biståndsbehov

Vid prövning av försörjningsstöd kan det vara avgörande om den enskilde har ett tillfälligt behov av hjälp eller om det förväntas fortgå under längre tid. Vid långvarigt behov av försörjningsstöd påverkas hushållet av att under lång tid endast ha haft pengar till det nödvändigaste. Vad som är långvarigt behov av försörjningsstöd måste prövas individuellt. Särskilt ska barns situation och upplevelse synliggöras och beaktas.

Riktlinjen tillhandahåller nedan en referensram som ska användas vid bedömning om vad långvarigt behov av försörjningsstöd är.

0-6 månader	Tillfälligt behov av försörjningsstöd (normalfallet)
<i>4-8 månader</i>	<i>Individuell bedömning (barnperspektiv)</i>
6-12 månader	Långvarigt behov av försörjningsstöd (normalfallet)
<i>10-14 månader</i>	<i>Individuell bedömning (barnperspektiv)</i>
Över 12 månader	Mycket långvarigt behov av försörjningsstöd (normalfallet)

Mer att läsa

Sid 69 i handboken

3 Biståndsprövningen/arbetslinjen

Enligt socialtjänstlagen är den enskilde skyldig att själv göra sitt yttersta för att bidragsberoendet ska vara så kortvarigt som möjligt. Den sökande är skyldig att söka alla typer av arbete eller utbildning som denne har möjlighet att utföra. Den enskilde ska även söka alla ersättningar denne kan ha rätt till.

Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Mer att läsa

sid 22-23 i handboken

3.1 Särskild beräkningsregel

För den som har fått försörjningsstöd under minst sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd. Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år.

3.2 Ekonomiskt bistånd enligt SoL 4:2

Bistånd som avses i SoL 4:1 är en rättighet för den enskilde som ska tillförsäkra denne skälig levnadsnivå. Kommunen har inte rätt att ge bistånd utöver skälig levnadsnivå med stöd av SoL 4:1. Bistånd som avses i SoL 4:2 innebär att kommunen har befogenhet att ge enskilda bistånd i fall de anser det ändamålsenligt, utöver skälig levnadsnivå.

Ett bifall på en ansökan enligt SoL 4:2 ska alltid ha föregåtts av ett avslag på samma ansökan enligt SoL 4:1. Beslut enligt SoL 4:2 kan endast överklagas enligt kommunallagen (laglighetsprövning).

Ekonomiskt bistånd enligt SoL 4:2 ska endast beviljas om särskilda skäl föreligger och det är ändamålsenligt.

Ekonomiskt bistånd som ges enligt SoL 4:2 bör ges mot återkrav.

Mer att läsa

Kapitel 13 i riktlinjen

4 Olika grupper av sökande

4.1.1 Bostadslösa

Socialtjänsten har inget generellt uppdrag att ordna bostäder åt bostadslösa. Den enskilde har ett stort ansvar att själv söka bostad. Socialtjänsten har dock ett ansvar för särskilt utsatta grupper om de har specifika svårigheter på bostadsmarknaden.

Mer att läsa

Riktlinje för socialtjänstens arbete med bostadslösa

4.1.2 Arbetssökande

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den enskilde stå till arbetsmarknadens förfogande. Den enskilde ska aktivt söka arbete och vara inskriven på Arbetsförmedlingen. Den sökande måste söka alla de arbeten som han eller hon anses klara av.

Den som är arbetssökande ska även delta i sådana arbetsmarknadsåtgärder, till exempel praktik eller utbildning, som han/hon har anvisats av Arbetsförmedlingen.

Om personen har blivit arbetslös på grund av att han/hon har sagt upp sig själv är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som detta medför.

Mer att läsa

Sid 87 i handledningen

Regeringsrätten mål nr 1996-7278

Regeringsrätten mål nr 1994-6620

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2016-3875

Regeringsrätten 1993-2978

4.1.3 Personer med eget företag/näringsverksamhet

Ekonomiskt bistånd bör i princip inte utgå till att finansiera affärsverksamhet. Något lagligt hinder för egna företagare att erhålla ekonomiskt bistånd föreligger dock inte. Det åligger emellertid den egna företagaren att i första hand ta ut avtalsenlig lön eller att ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

När den sökande har ett tillfälligt behov av bistånd, till exempel vid sjukdom, kan firman lämnas kvar då den kan förväntas ge inkomster när arbetet återupptas.

I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avregistrera firman hos Patent- och registreringsverket och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande genom att skriva in sig på Arbetsförmedlingen.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm 1998-2566

4.1.4 Personer som har fria yrken

Personer med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister, och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

4.1.5 Studerande på högskola

Under terminen har studerande endast rätt till ekonomiskt bistånd i akuta situationer. Under ferier har studerande samma rätt till ekonomiskt bistånd som andra grupper. Genom att studieuppehållet är förutsägbart, kan dock ställas krav på den studerande att aktivt och i god tid börja söka arbete. Om den enskilde har ordnat sin försörjning men har hamnat i en akut nödsituation i

väntan på lön, finns möjlighet att utge ekonomiskt bistånd enligt reducerad norm, mot återbetalning.

4.1.6 Våldsutsatta personer

Socialtjänsten ska verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående ska få stöd och hjälp. Särskilt ska kvinnor som utsatts för våld i nära relationer beaktas.

Vid all handläggning av ekonomiskt bistånd ska handläggaren vara särskilt uppmärksam om någon kan vara utsatt för våld i nära relation. Om man misstänker det ska handläggaren på ett respektfullt sätt fråga om det förhåller sig så.

Mer att läsa

Sid 25 och 36 i handboken

4.1.7 Personer över 65 år

Personer som är 65 år och äldre som ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten där de kan ansöka om bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut ska det återsökas från Pensionsmyndigheten via framställan. För ålderspensionärer accepteras ett sparande upp till ett halvt basbelopp, för makar sambos ett helt basbelopp.

4.1.8 Värnpliktiga

Normalt beviljas inte ekonomiskt bistånd till värnpliktig då behovet tillgodoses genom de bidrag som utgår enligt Förordning om förmåner till totalförsvarspliktiga. Bidrag söks genom Försäkringskassan.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg 1985-5122

4.1.9 Vistelse på kriminalvårdsanstalt

Huvudprincipen är att kriminalvården står för alla kostnader fram till att den enskilde är villkorligt frigiven. Vid kortare strafftid, upp till 6 månader, kan bistånd till boendekostnad vara motiverat. Den enskilde förväntas försöka hyra ut sin bostad i andra hand.

Mer att läsa

Kammarrätten i Jönköping mål nr 2010-784

4.1.10 Personer som vistas på hem för vård och boende

Försörjningsstöd för boendekostnader under placeringstiden kan beviljas efter individuell prövning i samverkan med vuxenhandläggare. Den enskilde ska försöka hyra ut sin bostad i andra hand.

Fickpengar kan beviljas under vistelsen. Det är viktigt att kontrollera hur placeringsavtalet ser ut och vad som ingår i det.

Fickpengen beräknas utifrån normposter fritid, hygien, kläder och skor samt 50 % av posten tidningar och telefon. Avdrag görs för sådant som tillgodoses via placeringsavtalet.

4.1.11 "Glappet"

En person som haft ersättning från migrationsverket och ansökt om etableringsersättning från arbetsförmedlingen drabbas av en period utan bidrag vilket brukar benämnas "glappet". Personerna kan ansöka om ekonomiskt bistånd under den perioden.

4.1.12 EU-medborgare

En EU-medborgare ska klara sitt uppehälle själv och har i princip inte rätt till försörjningsstöd. Akut bistånd kan bli aktuellt. Medborgare från norden har samma rättigheter och skyldigheter som svenska medborgare.

Mer att läsa

Sid 38-44 i handboken
Kammarrätten i Göteborg 2015-2984

4.1.13 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar dagersättning enligt Lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen ansvarar endast för personer som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas (1§ punkt 3 i LMA). Den enskilde ska uppvisa beslut från Migrationsverket. Dessa personer beviljas dagersättning enligt LMA.

Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från migrationsverket.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. De ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

Mer att läsa

Handboken sidan 28
Kammarrätten i Sundsvall 2010-1895

4.1.14 Personer med psykisk ohälsa

I princip ska rätten till försörjningsstöd för personer med psykisk ohälsa bedömas på samma sätt som för andra. Det vill säga utifrån individuella behov. Det är viktigt att konsekvenserna av den enskildes psykiska mående tas med i bedömningen av vilka krav som kan ställas på den enskilde. Samverkan med regionen och andra enheter inom socialtjänsten är väsentlig.

4.1.15 Personer som vårdas inom rättspsykiatrisk vård

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra som vårdas på sjukhus. Bistånd beviljas till egenavgiften för dygnskostnaden (kost och logi) och riksnormen reduceras med de kostnader den enskilde inte har.

4.1.16 Personer med missbruksproblem

I princip ska rätten till försörjningsstöd för personer med missbruksproblematik bedömas på samma sätt som för andra. Det vill säga utifrån individuella behov.

Ekonomiskt bistånd kan inte nekas på grund av att sökanden inte medverkar i rehabilitering av sitt missbruk. Bistånd kan däremot nekas på grund av att sökanden inte fullföljer sin planering med socialnämnden - vilken kan innefatta att ha kontakt med socialtjänsten för utredning och eventuellt bli föremål för en arbetsmarknadsinsats - och därigenom fördröjer sina möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden och bli självförsörjande

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras eller avslås om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Mer att läsa

Kammarrätten 2000-1171

Kammarrätten i Stockholm 2017-2615

4.1.17 Föräldralediga

Föräldrapenning ska tas ut för 7 dagar per vecka. När barnet är 12 månader ska den hemmavarande föräldern remitteras till Arbetsmarknadsenheten.

Barnet kan när som helst ställas i kö för barnomsorgsplats, men det är först fyra månader innan önskat datum (som tidigast när barnet är 8 månader) som barnet i realiteten ställs i kön.

För att den hemmavarande föräldern så snart som möjligt ska kunna ställa sig till arbetsmarknadens förfogande ska den första barnomsorgsplats som erbjuds accepteras.

4.1.18 Sjukskrivna

Arbetsförmågan ska styrkas med läkarintyg.

Arbetssökande som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Detta ska ske i samverkan med Arbetsförmedling, vårdcentral, psykiatrimottagning och Försäkringskassa.

Om någon varit sjukskriven i mer än ett år ska det undersökas om sjukersättning hos Försäkringskassan kan vara aktuell. Om skäl finns kan ansökan göras tidigare

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför.

5 Riksnormen

Riksnormen är nationell och består av sju poster vilka beslutas varje år av regeringen. Posterna utgör skälig levnadsnivå och grundar sig på konsumentverkets årliga beräkningar. I beräkningen ingår ett visst sparutrymme för sällanköpsvaror. Riksnormen anges i socialtjänstförordningen 2001:937

5.1.1 Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Förutsätts att maten tillagas hemma.

5.1.2 Kläder och skor

Avser täcka vardagliga behovet av kläder och skor under hela året

5.1.3 Fritid och lek

Avser täcka kostnader för vanliga fritidsaktiviteter både inom- och utomhus samt viss motion och kultur.

5.1.4 Hygien

Avser täcka kostnader för personlig hygien inklusive hårklippning och rakapparat.

5.1.5 Barn- och ungdomsförsäkring

Försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall

5.1.6 Dagstidning, telefon

Helårsprenumeration av en dagstidning samt samtalsavgifter för telefon.

Mer att läsa

sid 49 i handledningen

5.2 Procentuell fördelning av riksnormens poster för olika åldrar

Fördelningsnyckeln baserar socialstyrelsens uppgifter för 2011. Varje post har delats med det årets angivna personliga kostnader för olika åldrar. För att få fram aktuell summa för varje post beräknas aktuell procentsats med gällande riksnorm för personliga kostnader.

	0-1år	1-2år	3år	4-6år	7-10år	11-14år	15-18år	19-20 år	ensamstående	Sambor
Livsmedel i alla måltider	43,7 %	43,7 %	54,5 %	56,8 %	53,5%	53,7 %	55,5 %	55,6 %	58 %	52,1 %
Kläder/skor	18 %	21,1 %	25,6 %	22,6 %	22,5 %	20,5%	19,3 %	19,1 %	18,7 %	20,7 %
Fritid/lek	2,4 %	6,8 %	8,3 %	13,2 %	16,9 %	17,6 %	16,1 %	16,2 %	14,1 %	15,8 %
Hygien	32,3%	25,3%	7,7 %	4,2 %	4,2 %	5,7 %	6,9 %	6,9 %	9,2 %	11,3 %
Barn- och ungdomsförsäkring	3,6 %	3,2 %	3,8 %	3,2 %	2,8 %	2,5 %	2,2 %	2,2 %	-	-

5.3 Procentuell fördelning av gemensamma hushållskostnader inom normen

Fördelningsnyckeln baserar socialstyrelsens uppgifter för 2011.

	1 pers.	2pers	3 pers.	4 pers.	5 pers.	6 pers.	7 pers.
Förbrukningsartiklar	12,4 %	13 %	18,3 %	18,1%	18,3 %	19,3 %	19,1 %
Dagstidning, telefon	87,6 %	87 %	81,7 %	81,9 %	81,7 %	80,7 %	80,9 %

6 Inkomster

Följande är exempel på inkomster som räknas med vid en ansökan om försörjningsstöd

- Inkomst av arbete
- A-kassa/ALFA-kassa
- Aktivitetsstöd/utvecklingsersättning
- Sjukpenning
- Rehabiliterings-, aktivitets- och sjukersättning
- Vårdbidrag
- Föräldra- havandeskaps- och närståendepenning
- Pensionsförmåner och livränta
- Etableringsersättning
- Studiestöd (dock ej extra tillägg)
- Äldreförsörjningsstöd
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Underhållsbidrag, underhållsstöd och efterlevandestöd till barn
- Bostadsbidrag
- Familjehemsersättning (arvodesdel)
- Inkomst av kapital, fondmedel
- Hyresinkomst
- Traktamente
- Skatteåterbäring
- Arv
- Vinst
- Skadestånd
- Sparade medel
- Eventuellt insättningar på konto.

6.1 Inkomster som vanligtvis inte reducerar ekonomiskt bistånd

- Extra tillägg till studiebidrag till gymnasiestuderande ungdomar
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort.
- Stipendier eller fondmedel som utbetalats efter en social bedömning för specifika ändamål
- Försäkringsersättning eller skadestånd. Ekonomisk del som avsett särskilt ändamål som till exempel ersättning för läkarvård.
- Handikappersättning

7 Lätt realiserbara tillgångar

Vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd ska socialtjänsten först utreda om den sökande kan tillgodose behovet med egna tillgångar. Akut bistånd kan beviljas utan krav på realisering av tillgångar.

Lätt realiserbara tillgångar ska utredas vid första ansökan om ekonomiskt bistånd. Exempel på lätt realiserbara tillgångar är bil, husvagn och motorcykel. Tv-apparater och annan hemelektronik med normal standard räknas inte som tillgångar som förväntas säljas.

Mer att läsa

sid 93 i handboken

7.1 Kontanter, bankkonton, aktier, obligationer och liknande

Socialtjänsten ska beakta sådana tillgångar som den enskilde faktiskt kan förfoga över och få tillgång till. Finns tillgångar som täcker behovet upp till skälig levnadsnivå ska biståndet nekas.

Mer att läsa

Se sid 94 i handledningen

7.2 Bilinnehav

Som regel är det en förutsättning för att ha kvar ett bilinnehav samtidigt som man uppbär försörjningsstöd att allmänna kommunikationer inte erbjuder något alternativ för arbetsresor eller att lämna barn på förskola. Individuella bedömningar ska göras.

Om bedömningen är att bilinnehav krävs för att uppnå skälig levnadsnivå ska bilens värde inte överstiga 50 % av basbeloppet.

Kostnader som uppstår i samband med bilinnehavet så som skatt, försäkring, besiktning ska bedömas restriktivt, men kan beviljas om det är enda förutsättningen att uppnå skälig levnadsnivå. Barnperspektivet ska särskilt beaktas. Vid långvarigt beroende av försörjningsstöd kan byte av bostad övervägas som en lösning på beroendet av bil.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2010-5170

Sid 94 i handboken

7.3 Barns tillgångar och inkomster

Om ett barn har ett sparkapital som uppgår till som mest 15 % av basbeloppet ska detta inte räknas som tillgång, och föräldrarna behöver inte använda detta till barnets försörjning.

Barnets tillgångar och kapitalinkomster som överstiger 15 % av basbeloppet kan användas för barnets försörjning enligt norm, förutsatt att föräldrarna kan förfoga över tillgångarna. Hyresdel ska inte räknas.

Om ett barn har tillgångar som föräldrarna inte kan förfoga över, bör det inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet.

Hemmavarande barns och skolungdomars (under 21 år) inkomster (upp till ett basbelopp) av eget arbete ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt SoL 4 kap 1§.

Mer att läsa

Prop. 2000/01:80 s.95

Se sid 101 i handboken

8 Andra realiserbara tillgångar

Om behovet av försörjningsstöd förväntas överstiga fyra månader ska även utredas om den enskilde har andra tillgångar som kan påverka rätten till biståndet. En tillgång som har ett betydande värde ska påverka bedömningen. Det rör sig oftast om fastighet, näringsfastighet eller bostadsrätt. Om någon aktivt påbörjat processen att sälja sin bostad kan boendekostnaden accepteras längre än fyra månader.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg 2009-2289

Kammarrätten i Göteborg 2001-3260

Sid 95 i handboken

9 Skäl för att beräkna normen till en lägre nivå - nödprövning

Socialnämnden bör beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en lägre nivå om den enskilde hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfällig ekonomiskt bistånd för att reda upp situationen. Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån utredas på sedvanligt sätt. Kontoutdrag ska alltid uppvisas. Följande överväganden bör ingå i en nödprövning:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns det barn i familjen?
- Har den sökande en sjukdom eller en social problematik eller liknande som gör det svårt att ta eget ansvar för situationen?
- Kan den sökande få hjälp från annat håll?

Mer att läsa

Sid 53 i handboken

9.1 Personer som vid tillfällig vistelse i kommunen drabbats av nödsituation

Billigaste färdstätt till hemkommun (inklusive nordnordväst/EU) kan beviljas efter att utredning konstaterat att den enskilde inte har egna resurser att lösa situationen.

Mer att läsa

Sid 32-33 i handboken

Socialstyrelsens meddelandeblad Nr 3/2011: *Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun – nya bestämmelser den 1 maj 2011*

9.2 Tappat plånbok

Polisanmälan ska alltid göras av den enskilde och anmälan ska vara underlag för beslut.

Om den enskilde upprepat förlorat sin plånbok bör utredning göras kring skälen till det. Finns det andra stödbehov?

Om den enskilde uppenbart inte är trovärdig, eller har visat oaktsamhet, ska bistånd nekast.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 1992-2892

Kammarrätten i Stockholm 2014-7163

9.3 Saknar tak över huvudet

Om någon, på grund av omständigheter man inte kunnat råda över, hamnat i en akut nödsituation kan tillfälligt boende på vandrarhem (eller motsvarande) beviljas under upp till fem arbetsdagar. Individuella bedömningar ska göras och ska inte per automatik vara fem dagar. Den enskilde ska informeras om innehållet i riktlinjen för socialtjänstens arbete med bostadslösa. En individuell handlingsplan ska upprättas där den enskilde får tydligt beskrivet vilka förväntningar som finns på eget agerande för att lösa situationen, både kortsiktigt och långsiktigt. I första hand är det alltid den enskilde som ska agera för att lösa sin situation. Det innebär till exempel att den enskilde själv bör ringa vandrarhem och undersöka om plats finns. Råd och stöd ska ges.

Om situationen inte är löst efter upp till fem arbetsdagar ska uppföljning av handlingsplanen göras tillsammans med den enskilde och ny bedömning göras om rätt till fortsatt bistånd föreligger.

Om den enskilde ansöker om socialt boendekontrakt ska det handläggas av vuxenhandläggare. Under utredningstiden är det försörjningsstödshandläggaren som, i samverkan med vuxenhandläggare, ansvarar för bedömningen om rätten till akut bistånd.

Mer att läsa

Regeringsrätten 1993-3029

Sid 32-33 i handboken

Vårgårda kommuns Riktlinje för socialtjänstens arbete med bostadslösa

10 Skäl för att beräkna normen till en högre nivå

Om det finns särskilda skäl kan försörjningsstödet normposter beräknas till en högre nivå.

En undersökning om merkostnaden kan tillgodoses på annat sätt, till exempel handikappersättning, vårdbidrag eller underhåll ska göras. Vid eventuell höjning av normen accepteras faktisk och skälig kostnad.

10.1 Medicinska skäl för höjning av livsmedelsnormen.

Ska alltid styrkas av läkarintyg. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Livsmedelsnormen kan även höjas om den enskilde har höga livsmedelskostnader på grund av att kosten är inräknad i en avgift vid till exempel sjukhusvård.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 1997-7320
Se sid 52 i handledningen

10.2 Umgängeskostnader

I första hand ska föräldrarna gemensamt och efter förmåga stå för kostnaderna kring barnet. Först efter att det prövats kan bistånd beviljas.

Tillägget beviljas i normalfallet för 6 dagar per månad och omfattar normposterna i livsmedel, lek och fritid, hälsa och hygien, samt förbrukningsvaror.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och omfattningen framgår av beslut i domstol eller avtal upprättat på familjerätten. Om umgänget varje månad är mer omfattande än 6 dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut.

Kostnader för umgängesperioder som överstiger 5 sammanhängande dygn eller totalt 6 dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller genom att Försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet.

Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halvt barnbidrag och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns normberäkning. Föräldern kan även ansöka om halvt underhållsstöd hos Försäkringskassan

Resor kan beviljas i samband med umgänge om inkomsten inte överstiger normen i försörjningsstödet. Hänsyn till barnets ålder, kostnaden för resorna samt eventuell dom eller avtal för umgänget ska tas. Billigaste lämpliga färdstätt ska användas.

Mer att läsa

Sid 76 i handboken

10.3 Funktionshinder och social isolering

Om någon på grund av funktionshinder eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter, för till exempel telefon, kan bistånd beviljas.

Mer att läsa

Sid 52 i handboken

10.4 **Brottsutsatta**

Om någon har tillfälligt höga kostnader, till exempel för livsmedel, kläder och skor, som beror på att han eller hon varit utsatt för våld i nära relation eller annat brott kan bistånd beviljas upp till skälig levnadsnivå.

Mer att läsa

Sid 52 i handboken

10.5 **Tillfälligt eller visst behov av att köpa kläder och skor**

Vid graviditet, snabba viktförändringar eller behov vinterkläder. Kan beviljas om den enskilde haft långvarigt behov av försörjningsstöd.

Mer att läsa

Kammarrätten i Jönköping 2014-2397

Sid 53 i handboken

10.6 **Barns behov av fritidsaktiviteter**

I normposten lek och fritid ingår kostnader för sådana aktiviteter som det anses rimligt att alla får möjlighet att delta i. För vissa barn kan det finnas skäl att höja normbeloppet för lek och fritid. Aktiviteten ska då fylla en viktig social funktion för barnet.

Mer att läsa

Sid 53 i handboken

Kapitel 12.9.12 i Riktlinjen

11 **Övrigt försörjningsstöd**

Riksnormens poster är schabloniserade och gäller för hela landet. Inom ramen för försörjningsstöd ingår även ett antal andra kostnader som lagstiftaren ansett ska behovsprövas utifrån den kostnad som kan beräknas uppkomma under den period hjälp behövs och utifrån vad som är skäligt i det enskilda fallet. Det gäller *boendekostnader, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor, läkarvård, akut tandvård, glasögon och avgifter till fackförening och arbetslöshetskassa*. Skälighetsbedömningen av kostnaderna ska ske genom att en jämförelse med vad en låginkomsttagare på orten har råd med.

11.1 Boendekostnader

Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska normalt den faktiska boendekostnaden godtas, även om en skälighetsbedömning alltid ska göras. Om behovet av försörjningsstöd förväntas kvarstå mer än fyra månader ska boendekostnaden bedömas mot den boendekostnad en låginkomsttagare på orten har råd med. Om boendekostnaden är högre än så ska förutsättningar för den enskilde att ordna ett billigare boende utredas. Hänsyn till sociala konsekvenser ska beaktas innan krav på byte av bostad ställs.

Huvudregeln vid bedömning av storlek på bostad är att det kan bo upp till två personer per rum, kök och badrum oräknat. Yngre barn (upp till 12 år) kan normalt, inom ramen för skälig levnadsnivå, dela sovrum. Individuella bedömningar ska göras.

Mer att läsa

Se sid 55 i handboken

11.1.1 Hyreslägenhet

Nivåer för skälig nivå för boendekostnader i hyreslägenhet utgår från Vårgårda bostäders snitthyra per kvadratmeter för hyresnivån 2018, vilken motsvarade 930 kronor per kvadratmeter per år.

Kommunen accepterar en hyra som motsvarar 2,0439 % av basbeloppet multiplicerat med lägenhetens antal kvadratmeter (årshyra). Nedanstående tabell är exempel på hyresnivåer för olika lägenhetstyper.

11.1.2 Bostadsrätt

Räntekostnader (hänsyn till ränteavdrag ska göras) och bostadsrättsföreningens avgift utgör boendekostnaden. Skälig boendekostnad för bostadsrätt motsvarar hyresnivåerna. Observera att en bostadsrätt kan vara en realiserbar tillgång.

11.1.3 Villa

Kostnader som ska beräknas är: Lånekostnader, uppvärmning, renhållning, VA, nätoperatörer, elförbrukning, vägavgift, Villaförsäkring.

Observera att hushållsel ingår i boendekalkylen vid denna beräkning och att den inte då ska ges som enskild post.

11.1.4 Hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

När kamrater, syskon eller annan släkt delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att de som bor tillsammans mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Vid prövning av försörjningsstöd ska nettohyran delas på antal personer som bor i lägenheten. Om hushållsgemenskap inte finns, gäller reglerna som vid inneboende.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg 2008-2695
Sid 57 i handboken

11.1.5 Beräkning av hur stor del av bostaden den enskilde disponerar
Beräkningen ska göras enligt Riksförsäkringsverkets föreskrift (RFFS 1998:9).
Beräkningen kan till exempel behöva göras då några delar bostad, är inneboende, eller bor hos föräldrar och betalar hyra.

Mer att läsa

Sid 57 i handboken

11.1.6 Inneboende

Som inneboende räknas den som bor hos annan person än nära släkting, och som inte har någon form av hushållsgemenskap med den person han/hon bor hos. Hänsyn tas även till om rummet är möblerat eller inte. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig i förhållande till hyreskostnaden för hela bostaden. Inneboendekontrakt ska uppvisas

Mer att läsa

Sid 56 i handboken

11.1.7 Andrahandsboende

Ett skriftligt kontrakt mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska alltid visas upp. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek, vad som ingår i hyran samt lägenhetens adress. Förstahandskontrakt och hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

11.1.8 Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd för den unges hyresdel inte beviljas. Undantag ska göras om en familj får behov av försörjningsstöd med anledning av att den unge inte kan betala sin del av hyran med anledning av att föräldrarnas bostadsbidrag upphört eller minskat i samband med att barnet fyllt 18 år eller avslutat gymnasiet.

Om den unge bor i ett hushåll där det bara finns barn över 18 år kan hyresdel för den unge beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget till föräldrarna. Om den unge bor i ett hushåll med barn både under och över 18 år kan hyresdel för den unge beviljas med samma summa som Försäkringskassan reducerar bidraget med.

11.1.9 Ungdom/vuxet barn som tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna
Hyresdel ska beviljas om den sökande tidigare har betalat hyresdel under en period. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och hyresdel ska ha betalats under minst sex månader. Hyresdel räknas ut enligt Försäkringskassans beräkningsmodell för hyresdel.

11.1.10 Andra boendeformer

Till exempel husvagn, båt eller liknande räknas den faktiska boendekostnaden om den är skälig.

Mer att läsa

Sid 58 i handboken

11.2 Hemförsäkring

Beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Lösöresbeloppet får maximalt vara 3,3 X basbeloppet. Observera att för den som bor i villa ingår hemförsäkringen i boendekalkylen

Allrisk eller så kallade otursförsäkringar ingår inte i begreppet skälig levnadsnivå. Hemförsäkring beviljas endast månadsvis och ofta krävs då att man ansluter sig till autogiro.

11.3 Hushållsel

Beviljas normalt, om kostnaden är skälig. Nedanstående tabell är en referensram för bedömning om skäliga kostnader. Tabellen visar konsumentverkets beräkningar för elförbrukning (hushållsel) för lägenhet i flerfamiljehus. Normalt är elförbrukningen (för hushållsel) något högre i villor.

1 person	180 kWh/månad
2 personer	240 kWh/månad
3 personer	280 kWh/månad
4 personer	340 kWh/månad
5 personer	380 kWh/månad
6 personer	430 kWh/månad
7 personer	460 kWh/månad

Mer att läsa

Sid 64 i handboken

Rapport 2009:8 Skäliga levnadskostnader, beräkningar av konsumentverket

11.4 Arbetsresor

Bistånd beviljas för arbetsresor eller för att delta i arbetsinriktad rehabilitering som ingår i beslutad arbetsplan. I vissa fall kan den enskilde vara berättigad till viss ersättning från arbetsförmedlingen för resor, i de fallen godkänns egenavgiften. Det ska undersökas först. I första hand ska kollektiva färdmedel användas. Om det bedömts att den enskilde har behov av bil (se rubrik bilinnehav) kan faktisk drivmedelskostnad beviljas för arbetsresorna.

11.5 Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Beviljas med faktisk kostnad. Den enskilde ska först ha undersökt möjligheten till reducerad avgift.

Mer att läsa

Sid 65 i handboken

11.6 Läkarvård

Bistånd för skäliga kostnader för hälso- och sjukvård kan beviljas om de är medicinskt påkallade. Vården ska utgöra sådan vård som avses i 1 § HSL

(1982:763) och vidtas efter bedömning av hälso- och sjukvårdspersonal och ska vara enligt vetenskap och beprövad erfarenhet.

Mer att läsa

Sid 70-71 i handboken
Kammarrätten i Göteborg 1999-4655

11.7 Glasögon/kontaktlinser

I bedömningen av rätten till bistånd till glasögon ska längden på behovet av försörjningsstöd ha betydelse. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd bör den enskilde själv kunna hantera hela, eller en större del, av kostnaden. Vid långvarigt behov kan den faktiska kostnaden, enligt ordination av optiker, för glaset beviljas (inga extra behandlingar) samt bågar för upp till 1,75 % av basbeloppet.

Läsglasögon beviljas ej utan ryms inom riksnormen hälsa och hygien.

För att beviljas kontaktlinser ska det vara efter läkarordination. Billigaste alternativet kan beviljas.

Mer att läsa

Sid 72 i handledningen
Kammarrätten i Jönköping 2000-3339

12 Bistånd till livsföring i övrigt

Utöver försörjningsstöd enligt schabloniserad norm och övriga behovsposter inom försörjningsstödet kan enskilda ha rätt till bistånd för sin livsföring i övrigt. I detta kapitel tas vanligt förekommande ansökningar upp samt riktlinjens rekommendationer för bedömning.

12.1 Kostnader för bostadsförmedling

Ekonomiskt bistånd kan beviljas för den som saknar eller behöver byta bostad till skäliga kostnader för bostadsförmedling.

12.2 Flyttkostnader

Beviljas endast om flyttningen är nödvändig för att uppnå skälig levnadsnivå. Om flytten är nödvändig för arbete ska även möjligheten till ersättning från arbetsförmedlingen undersökas.

Den sökande ska själv, efter förmåga, ombesörja flyttningen. Ekonomiskt bistånd till flytt kan omfatta: hyra av bil, inklusive försäkring, drivmedel, hyra av flyttlådor och om sådan finnes, flytt av telefonabonnemang.

Riktlinjen rekommenderar att 5 % av basbeloppet kan beviljas.

Mer att läsa

Sid 75 i handboken

12.2.1 Flyttfirma

Bistånd i form av ekonomisk ersättning för flyttfirma medges normalt inte. Om den enskilde på grund av hög ålder, sjukdom eller andra motsvarande skäl inte kan klara flytta med egen hand kan bistånd ges. Den enskilde ska ha uttömt alla sina egna resurser i form av till exempel socialt nätverk. Den enskilde ska inkomma med minst 3 offerter från olika flyttfirmor.

12.2.2 Flyttstädning

Bistånd i form av ekonomiskt bistånd till flyttstädning medges normalt inte. Om den enskilde på grund av hög ålder, sjukdom eller andra motsvarande skäl inte kan klara städa på egen hand kan bistånd ges. Biståndet ska bedömas mot återkrav

12.2.3 Sanering av bostad

Bistånd till sanering av dödsbo beviljas endast om den avlidne haft socialt kontrakt och socialförvaltningen stått för förstahandskontraktet.

I vissa fall krävs sanering av bostad innan den boende kan få hemtjänst. Den enskilde kan då få bistånd till kostnaden, om alla övriga möjligheter är uttömda. Prövning om biståndet kan ges mot återkrav ska göras.

12.2.4 Magasineringskostnader

Kan beviljas efter individuell prövning med upp till 6 månader. En bedömning ska göras över den enskildes möjlighet att skaffa egen bostad. Kostnaderna för magasineringen jämfört med kostnaden för att skaffa nytt bohag ska också bedömas.

12.3 Hemutrustning

Den hemutrustning som avses är vad som behövs för att tillgodose behov av matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Även radio, TV och dator med internetuppkoppling bör ingå.

Finns möjlighet att köpa begagnade möbler eller utrustning ska nivån på biståndet beräknas utifrån det. Säng och sängkläder kan köpas nytt.

Hembesök ska göras vid alla ansökningar om hemutrustning. Vid bestämmande av storleken på biståndet ska flera faktorer beaktas, bland annat

storleken på bostaden och den biståndssökandes framtida möjligheter att själv bekosta och komplettera hemutrustningen. Den sökandens eventuella normöverskott tiden före ansökan påverkar också bedömningen.

När det gäller unga biståndssökande är rimligt att godta en betydligt enklare standard beträffande hemutrustningen än vad som annars är fallet.

Barn som varit långvarigt placerade av socialtjänsten har nämnden ett särskilt ansvar för vid planering av första egna bostaden.

Observera att nyanlända kan få hemutrustningslån via CSN

Mer att läsa

Regeringsrätten 5310-1994

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2011-1854

Sid 74 i handboken

Nedanstående lista ska ses som en utgångspunkt vid prövning av behovet av hemutrustning. Den ska inte ses som en miniminivå som alla ska beviljas, men inte heller som uttömmande. Varje ärende måste bedömas individuellt och hänsyn ska tas till den enskildes egna resurser att på kort eller lång sikt själv tillgodose sina behov.

Typ	Detaljer
Sovrum	Säng, kudde, täcke, lakan, sänglampa, gardinstång, gardin
Hall	Taklampa, matta
Kök	Köksbord, köksstolar, taklampa, gardinstång, gardiner, kökshanddukar
Köksutrustning	Kastruller och stekpanna, tallrikar, bestick, sax, kniv, glas, muggar, skärbräda, osthyvel mm
WC/bad	Handdukar, duschdraperi
Vardagsrum	Soffa/fåtölj, soffbord, taklampa, gardinstång och gardin
Städustrustning	Dammsugare, skurhink, skurborste m.m.
Övrigt	TV, dator, radio, strykjärn, strykbräda, anslutningsavgift till internet

Riktlinjen rekommenderar att 15 % av basbeloppet kan beviljas för ensamhushåll och 3,5 % per ytterligare person i hushållet.

12.3.1 Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för nödvändig spädbarnsutrustning i samband med barns födelse kan beviljas efter individuell prövning. Om det finns syskon som är under 5 år ska det utredas om utrustning kan ärvas.

Riktlinjen rekommenderar att 10 % av basbeloppet kan beviljas. (5 % innan förlossning, 5 % efter förlossning)

12.3.2 Dator

Kan beviljas om den enskilde inte har några andra enheter, till exempel mobiltelefon, som möjliggör att hantera myndighetsärenden och bankärenden via nätet från hemmet. Barn i skolålderns behov ska särskilt beaktas.

Långvarigt behov av försörjningsstöd är en förutsättning. Anslutningsavgiften till internet ingår i beloppet (se hemutrustning).

Riktlinjen rekommenderar att 5 % av basbeloppet kan beviljas.

12.3.3 Bredband/internetuppkoppling

Tillgång till internet i hemmet innefattas inte i de behov som ska täckas av bistånd i form av försörjningsstöd (normen).

Internetanvändning har kommit att bli ett normalt förekommande och väsentligt inslag i enskildas liv. Myndigheter och andra samhällsaktörer, t.ex. skolor, banker och arbetsgivare, förutsätter också i allt högre grad att enskilda har tillgång till internet. Det kan gälla t.ex. skolelevers möjligheter att studera och göra uppgifter i hemmet samt enskildas myndighetskontakter, t.ex. med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller Skatteverket, och möjligheter att utträta bankärenden. För enskilda finns det därför numera som regel ett klart behov av att ha tillgång till internet i hemmet för att effektivt kunna ta del i samhällslivet. Lägsta hastigheten på bredbandet kan beviljas.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 8019-11
Högsta förvaltningsdomstolen 2017 ref 23

12.4 Reparationskostnader

Kan endast beviljas om reparation krävs för att uppnå skälig levnadsnivå och ska bedömas restriktivt, särskilt om reparationen är en investering som höjer värdet på föremålet. Alla andra möjliga lösningar ska prövas först, till exempel hemförsäkring.

12.5 Bistånd som innebär investering

Försörjningsstöd ges som regel inte till värdehöjande investeringar. Därför bör bistånd till exempelvis nödvändiga vitvaror (för den som bor i villa) ges mot återkrav i första hand.

12.6 Begravning

För begravning beviljas skäliga faktiska kostnader som ska styrkas. Kostnader för en värdig begravning kan till exempel avse begravningsakt, viss dekoration samt en dödsannons i tidning. Bedömning görs om de olika posterna på begravningsfakturan är rimliga.

Bistånd till begravingar utomlands kan beviljas om det föreligger särskilda skäl.

En efterlevande makes tillgångar ska - med hänsyn till makars underhållsskyldighet - beaktas vid bedömningen av dödsboets rätt till bistånd

De rekommenderade beloppen ska täcka varor och tjänster som kan anses ingå i vedertagen begravningsstradition. Följande förteckning ska fungera som referens vid prövningen av biståndet:

Kista med handtag av vedertagen svensk standard	Urna av vedertagen svensk standard
Begravningsbil inklusive bärare	Bukett på kistan på begravningsdagen
Avskedstagande (visning) av den avlidne	Handbukett vid kistan
Ett minnesalbum	Tackkort eller tackannons
Dödsannons	Svepningsarvode
Programkort	Borgerlig officiant och organist (för icke medlemmar i trossamfund)
Enkel förtäring	Balsamering (vid behov)
Representant vid begravningen	Gravsättning av urna
Grundarvode och byråns arbetskostnad	Spridning av aska i havet
	Gravsten (15 % av basbeloppet)

Riktlinjen rekommenderar att 50 % av basbeloppet kan beviljas. (gäller även för begravningar utomlands)

Mer att läsa

Sid 79-80 i handboken

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2013-3827

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2013-5178

12.7 Tandvård

Myndighetsnämnden kan ge bistånd till skäligen kostnader för nödvändig tandvård. Om behovet av försörjningsstöd förväntas vara kortvarigt ska det påverka bedömningen av rätten till bistånd till tandvård. Endast ytterst akuta behandlingar ska då komma ifråga.

Behandlande tandläkares utlåtande skall vara underlag för beslutet.

Vid kostnadsförslag på över 15 % av prisbasbeloppet, eller vid tveksamhet kring föreslagen behandling, ska förtroendetandläkare konsulteras.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2002-3888

Kammarrätten i Sundsvall mål nr 2004-306

Sid 71 i handboken

SOSFS 2012:16 särskilt tandvårdsbidrag

12.8 Skulder

Socialtjänsten bör endast ge bistånd till skulder om det är enda möjligheten för en enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. Ekonomiskt bistånd till skulder ska bedömas mycket restriktivt. Hushållsekonomisk rådgivning ska erbjudas.

Privata skulder, böter, avbetalning på lån, skatteskulder, underhållsstöd och liknande beviljas inte. Innan ett bistånd till någon skuld kan beviljas ska det undersökas om en avbetalningsplan kan upprättas.

Barnperspektivet ska beaktas. Helhetssyn på den enskildes situation ska iakttas. Bistånd mot återkrav ska övervägas.

Mer att läsa

RÅ 1992 ref 16

Sid 82 i handboken

12.8.1 Hyresskulder

Hyresskuld skall i förstahand regleras genom avbetalningsplan med hyresvärd eller genom att den sökande avyttrar egna tillgångar.

Bistånd till hyresskuld kan övervägas först när det står klart att den biståndssökande inte längre kan behålla sin bostad om skulden inte betalas och om särskilda skäl finns, till exempel barnfamiljer eller personer med funktionsnedsättning.

Om en hyresskuld uppstått under tid då den sökande, om den enskilde hade sökt, hade haft rätt till bistånd kan det vara skäl att bevilja bistånd motsvarande det underskott som hade uppstått vid en beräkning. Denna del beviljas enligt 4 kap 1 §. Återstående skuld kan, om det krävs för att undvika vräkning, beviljas enligt 4 kap 2 § mot återkrav enligt 9 kap 2 §.

Om det framkommer att någon riskerar att bli vräkt från sin bostad ska insatser i form av råd och stöd tidigt erbjudas.

Budget och skuldrådgivare, egna medelkonto kan vara alternativa insatser

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2007-2040

Sid 82 i handboken

Se kapitel 13.2 i Riktlinjen

12.8.2 El skulder

Bistånd till el-skulder ska behandlas restriktivt. Endast om avstängningen av hushållsel medför stora sociala konsekvenser kan el skulder beviljas.

Exempel på stora sociala konsekvenser kan vara att barn blir drabbade.

Elskulder hanteras i övrigt på samma sätt som hyresskulder

En elfaktura från närmast föregående månad som förfallit ska inte betraktas som en skuld.

Mer att läsa

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2013-6464

Kammarrätten i Göteborg mål nr 2013-6775

Kammarrätten i Jönköping mål nr 2013-3507

Kammarrätten i Stockholm 2008-6758

12.8.3 Barnomsorgsskulder

Beviljas normalt inte eftersom möjligheten finns att betala av skulden enligt fastställd avbetalningsplan, som anpassa efter familjens ekonomi

12.9 Bistånd till avgifter**Mer att läsa**

Sid 77-78 i handboken

12.9.1 Barnomsorgsavgifter

Barnomsorgsavgiften är inkomstprövad och är anpassad efter föräldrarnas ekonomi. I vissa fall kan även avgiftsbefrielse beviljas. För att ekonomiskt bistånd ska komma ifråga ska avgiftsbefrielsemöjligheten undersökas först.

12.9.2 Avgift för ansökan om skilsmässa

Stämpelavgifter beviljas normalt inte. Undantag kan göras för våldsutsatta i nära relationer.

12.9.3 Vård- och omsorgsavgift

Beviljas ej. Den enskilde ska snarast kontakta avgiftshandläggare för omsorgsavgifter och begära ett nytt avgiftsbeslut.

12.9.4 Avgift för pass/ID-kort

Att som vuxen ha tillgång till någon form av identitetshandling ingår i begreppet skälig levnadsnivå. En ID handling till billigaste kostnad kan beviljas.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm 2014-106

12.9.5 Avgift för att söka uppehållstillstånd

Beviljas som regel inte.

Mer att läsa

Sid 78 i handboken

Kammarrätten i Sundsvall 2017-1978

12.9.6 Avgift för att söka svenskt medborgarskap

Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till avgiften för att ansöka om svenskt medborgarskap

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2004-1436.

12.9.7 Sjukhusvård

Vårdavgiften avser närmast att täcka kostnader för kost och logi och är därmed att hänföra till sådant försörjningsstöd som avses i socialtjänstlagen.

Mer att läsa

Handboken sid 71

Kammarrätten i Stockholm 2000-5451

12.9.8 Telefon

Kostnad för telefon ingår i riksnormen. Installationskostnader skall endast godkännas vid speciella behov och om det inte finns andra billigare alternativ att tillgå. Speciella behov kan t.ex. utgöras av olika former av trygghetslarm som inte går att koppla via mobiltelefon utan förutsätter det reguljära telefonnätet.

12.9.9 Samtalsterapi

Beviljas ej. Västra götalandregionen har ansvaret. Endast om legitimerad personal på regionen intygat behovet, samt att regionen inom rimlig tid inte har möjlighet att tillgodose det kan kommunen, utifrån yttersta ansvaret, bevilja samtalsterapikostnaden.

12.9.10 Alternativa medicinska behandlingar

Ingår inte i skälig levnadsnivå och medicinska behandlingar är regionens ansvar.

12.9.11 Advokatkostnader vid familjerättsliga tvister om vårdnad

Ekonomiskt bistånd enligt SoL kan under vissa förutsättningar utgå avseende advokatkostnader i familjerättsliga tvister. Ett grundläggande villkor är att den enskilde inte kan stå för kostnaderna själv. Sökanden bör dock först ha försökt att få till stånd en frivillig samförståndslösning genom kommunens familjerätt och ha begagnat sig av sin hemförsäkring när så är möjligt. Dessutom ska beaktas att utrymmet för att bevilja bistånd är mer restriktivt om kostnaden avser en skuld

Mer att läsa

RÅ 1989 not 120

Kammarrätten i Göteborg, mål nr 5051-10

Kammarrätten i Sundsvall, mål nr 1032-09

Kammarrätten i Jönköping mål nr 4418-03

12.9.12 Barn som lever i familjer med långvarigt behov av försörjningsstöd
Att leva på försörjningsstöd en kort tid skiljer sig väsentligt från att vara långvarigt beroende. Särskilt för barn (under 18 år) kan det vara extra påfrestande. Efter individuell prövning, samt att det rör sig om långvarigt beroende, kan extra bistånd ges till barnfamiljer vid exempelvis olika högtider. Det kan också handla om en sommarlovsaktivitet eller utrustning för fritid (cykel). Det kan även handla om en aktivitet som skolan ordnar.

Riktlinjen rekommenderar att 3% av basbeloppet kan beviljas.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm 2015-9410
Sid 78 i handboken

12.9.13 Husdjur

Att ha husdjur faller inte inom begreppet skälig levnadsnivå. Ekonomiskt bistånd till kostnader för husdjur medges inte.

Mer att läsa

Kammarrätten i Sundsvall 2013-826
Kammarrätten i Göteborg mål nr 2034-03

12.9.14 Studentfirande

Kan beviljas efter individuell prövning. Långvarigt beroende av försörjningsstöd är en förutsättning. Riktlinjen rekommenderar att 3% av basbeloppet kan beviljas.

12.9.15 Träningskort

Beviljas inte. Ingår i normposten lek och fritid.

12.9.16 Rekreationsresor

Kan beviljas för familjer (med barn under 18 år) som haft mycket långvarigt behov av försörjningsstöd. Till exempel Skara sommarland, Astrid Lindgrens värld.

Riktlinjen rekommenderar att 3% av basbeloppet kan beviljas per familjemedlem.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm 2013-5156
Sid 78 i handboken

12.9.17 Färdtjänstresor

För färdtjänstresor beviljas grundavgiften för de resor som anses skäliga.

12.9.18 Sjukresor

Egenavgiften, enligt gällande taxa, kan beviljas som ekonomiskt bistånd till vårdgivare inom Västra Götalandsregionen, om resan är en förutsättning för att vården ska kunna genomföras. Biståndet kan beviljas upp till högkostnadsskyddet.

Mer att läsa

Se regionens information om sjukresor

12.9.19 Medlemskap i hyresgästföreningen

Beviljas ej.

12.9.20 Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig prövning till egenavgiften för läkarförskrivna hjälpmedel så som hörapparat, batterier, ortopediska inlägg. Det ska utredas om behovet kan tillgodoses via regionen eller försäkringskassan.

Mer att läsa

Kammarrätten i Stockholm mål nr 2017-1704

13 Återkrav

Ekonomiskt bistånd beviljas normalt utan krav på återbetalning. Akut utbetalning av matpengar som gjorts av sociala eller medicinska skäl ska inte återkrävas.

Återkrav regleras enligt 9 kap. 2 § SoL utifrån två alternativ. Antingen beviljas bistånd enligt 4 kap.1 § SoL som förskott på väntad förmån, dvs. återkrav enligt 9 kap. 2 §, första stycket, SoL eller så beviljas bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL med villkor om återbetalning dvs. återkrav enligt 9 kap. 2 §, andra stycket, SoL.

Den senare varianten är endast tillämplig för hushåll som har egna inkomster eller tillgångar och därför inte kan anses vara berättigade till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL eller för bistånd till något som är utöver skälig levnadsnivå. När bistånd prövas enligt 4 kap. 2 § SoL måste även prövning med avslag ha gjorts enligt 4 kap.1 § SoL. Återkrav får inte göras mot framtida försörjningsstöd.

För att kommunen ska kunna återkräva bistånd är det oftast en förutsättning att den enskilde skriftligen underrättats om att biståndet ges mot återkrav. Det är kommunen som ska bevisa att den enskilde fått informationen.

De formella kraven är absoluta och får inte åsidosättas. Vid en eventuell prövning i förvaltningsrätten innebär åsidosättande av de formella kraven att talan inte kan fullföljas.

Mer att läsa

Rutin Återkrav

13.1 Förskott på förmån eller ersättning - återkrav enligt 9 kap. 2 §, första stycket, SoL

I fall där det kan antas att den enskilde kommer att erhålla en viss förmån eller ersättning kan dock ekonomiskt bistånd beviljas mot återkrav. Biståndet beviljas enligt 4 kap 1 § SoL och beslut om återkrav fattas enligt 9 kap 2 §, första stycket, SoL

Mer att läsa

Sid 143 i handboken
Kammarrätten i Göteborg 2009-6386

13.2 Återkrav enligt 9 kap. 2 §, andra stycket, SoL

SoL 4 kap. 2 § kan undantagsvis användas när kommunen ger ekonomiskt hjälp fast rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL inte föreligger. Bistånd enligt 4 kap. 2 § kan villkoras med återbetalning men får bara återkrävas om den beviljats med sådant villkor. Följande situationer kan bli aktuella för återkrav enligt 4 kap. 2 § och 9 kap. 2 § andra stycket:

- Hushåll med realiserbara tillgångar.
- Hushåll med egen försörjning/inkomst över norm.

Skriftlig överenskommelse ska upprättas med den enskilde. Av överenskommelsen ska det framgå hur och när återbetalning ska ske.

Observera att det är två beslut som ska fattas:

- Beslut om bistånd enligt 4 kap. 2 §. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla uppgift om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsplikten.
- Beslut om återkrav enligt 9 kap. 2 § andra stycket. Sökanden ska informeras om att besluten inte kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Klienten ska också informeras om att ifall återbetalning inte sker kan frågan om återbetalningsplikt prövas i förvaltningsrätten på initiativ av kommunen.

13.3 Bistånd som betalats ut på felaktiga grunder

Biståndet kan återkrävas även om den enskilde inte själv, avsiktligt, orsakat den felaktiga utbetalningen och det krävs inte att den enskilde fått någon straffrättslig påföljd. Återkravsbeslutet fattas med stöd av 9 kap 1 § SoL.

Mer att läsa

Sid 142 i handboken
Kammarrätten i Jönköping 2016-437

13.4 Om den enskilde inte återbetalar

Enligt 9 kap. 3§ socialtjänstlagen kan talan föras hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt återbetalar det ekonomiska bistånd som avses i 9 kap. 1 och 2 §§ SoL. Talan måste väckas inom tre år från det att biståndet betalades

ut. Innan talan väcks måste en utredning göras på nytt om den enskildes möjlighet att återbetala biståndet. Om så inte är fallet kan beslut om eftergift enligt 9 kap. 4§ socialtjänstlagen fattas.

Mer att läsa

Sid 144 i handboken

13.5 Eftergift av återkrav

Om det är uppenbart att förhållandena ändrats så att den enskilde inte inom rimlig tid kan återbetala skulden kan kommunen enligt 9 kap. 4 § SoL helt eller delvis efterge återkravet.

Om den enskilde inte frivilligt betalar ska kommunen väcka talan hos förvaltningsrätten.

13.6 Bidragsbrottsanmälan

Kommunen har en skyldighet att enligt 6§ bidragsbrottslagen polisanmäla fall där kommunen har anledning att anta att ett bidragsbrott begåtts.

Mer att läsa

Sid 143 i handboken

Mer att läsa

Sid 21 i handboken

Justitieombudsmannen 2016-3642

14 Referenser

Handläggning av försörjningsstöd sker främst enligt följande lagar och föreskrifter:

Socialtjänstlagen (2001:453) SoL

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) OFSL

Socialtjänstförordningen (2001:937) SoF

Förvaltningslagen (2017:900) FL

Föräldrabalken (1949:381) F

SOSFS 2003:5 Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt biståndet

SOSFS 2009:22 Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld

SOSFS 2009:23 Socialstyrelsens kungörelse om ändring i allmänna råden (SOSFS2003:5) om ekonomiskt biståndet

SOSFS 2012:16 Särskilt tandvårdsbidrag

14.1 **Handböcker:**

Ekonomiskt bistånd – Stöd för rättstillämpning och handläggning av ärenden i den kommunala socialtjänsten (2003)

Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd (2003)

Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, tredje upplagan (2010)

Instruktion för registrering av försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd – För handläggare av och ansvariga för ekonomiskt bistånd (2011)